

Kā vidzemnieki pie kurzemniekiem ciemos brauca

Tas nevienam nav noslēpums, ka vasara ļoti bieži tiek izmantota, lai brīvdienās vai atvaļinājuma laikā ceļotu. Un ceļošanas iespējas ir tik neaptverami plašas. Nav vērts pat sākt uzskaitīt, kā tik to var darīt. Katrs pēc savām spējām, iespējām, maciņa biezuma, gribēšanas un varēšanas. Tā dēvētajiem iekšzemiešiem vasara ir galvenais laiks, lai kaut reizi aizbrauktu līdz jūrai un ļautos vēja pluinījumam, saules un ūdens burvībai, ko tā īsti nevar sajust pie upes vai ezera. Tieši šādā nozīmē ceļojums, par kuru gribu pastāstīt, ir mazliet slapjāks, kā tie, kas stāsta par Gaiziņkalna stāvumu vai tuksneša smilšu vētrām.

Biedrība «Ķoņu kalna dzīves skola» jau desmit gadus ražīgi strādājusi pie dažādiem projektiem, iesaistot gan jauniešus, bezdarbniekus, pensionārus, skolas bērnus un pārējos pagasta iedzīvotājus, tomēr tik tāls brauciens tepat pa Latviju līdz šim nebija sanācis. Ar prieku uzņēmām ziņu, ka šovasar atbalstīts vēl viens projekts «Vietējo resursu izmantošana netradicionālos saimniekošanas un pakalpojumu sniegšanas veidos – iespēja ikvienai saimniecībai». Nosaukums vien izsaka ļoti daudz, bet, ja ikdienā dzīvojam uz vietas, acis pierod pie tā, ko redzi un reizēm pat gribēdams, nevari atrast to atspēriena punktu, kuru vari ieraudzīt, ja ir iespēja salīdzināt un pavērtēt citu cilvēku darbošanos un uzņēmību. Tad nu, lai gūtu pieredzi un paskatītos, ko laukos dara kurzemnieki, devāmies trīs dienu garā ceļojumā uz otru Latvijas malu.

Pirmā diena

24.jūlija rītā pusstundas laikā autobusā visas vietas ir aizpildītas, jo visi braucēji ir ļoti labi saorganizēti un savās pieturās ieradušies laicīgi. Pirmā pietura Jaunpils pagasts Kartavkalna dabas taka. Bijušās senlatviešu apmetnes vietā izveidota dabas taka ar norādēm, ar nelieliem stendiem pie dažādiem kokiem, kas vedina tos iepazīt. Iespaidīga ir lapegļu aleja. Šķiet, visgarākā taka aizved līdz skatu tornim, no kura paveras daļa ainava atbilstoša katram gadalaikam, šoreiz kukurūzas lauks. Kad kājas izlocītas pa zālajainajām un mitrajām taciņām, vadoties pēc dažādām norādēm, autobuss neticamā kārtā ielokās pašaurā, rūpīgi koptā pagalmiņā, kur savā mājā veikaliņu tūristiem Rudbāržu pagastā atvērusi keramiķu darbnīca «Vilki».

Podnieku darbnīca

Ar interesi vērojam, kā Podnieces veiklajās rokās veidojas māla pika un pamazām acu priekšā pārtop par krūzi. Mums ir daudz jautājumu par viņas nodarbi, par iztikšanu, par idejām un pat par firmas noslēpumiem. Viņas māja ir pateicīgā vietā, jo izejmateriāls ir tuvu, turpat Rudbāržos, pašai veicot māla pirmatnējo attīrīšanu sanāk lētāk, nekā pirkt gatavu no Vaidavas vai kāda cita ceha. Secinājums – jāizmanto vietējie vai vistuvākie resursi. Atsevišķā telpā gatavie māla izstrādājumi, sākot no medaļām, svečturiem un sīkiem suvenīriem, beidzot ar lielām bļodām un grīdas vāzēm, izvietoti kā muzejā. Katru var apskatīt un, ja iepatīkas, arī iegādāties. Dažam braucējam jau vaka-riņu bļoda padusē. Pagalmā apbrīnojam apbraucamo bruģi, kur parasto laukakmeņu starpās ieaugusies sarkanā skābenīte, kas lieliski kontrastē ar mauriņa zaļumu un akmeņu pelēkumu, bet mums līdz šim licies, ka pieticīgais augs ir īstena sērga, ja ļauj tai saaugt dārzā, puķu dobē vai akmensdārzā.

Ķoņu ciems

Lai redzētu, ko kurzemnieki dara savos svētkos, dodamies uz «Annas dienām» Ķoņu ciemā. Tas ir Papē, netālu no Papes ezera un jūras. Svētki sākušies jau rīta pusē, kad ierodamies, izdodas vēl sastapt vairākus tirgotājus ar dzintara rotām, māla svilpauniekiem, austiem deķiem un dūraiņiem, kuru melnā pamatkrāsa ar košiem rakstiem liek mums samulst, jo tas ir drusku savādāk kā ierasts mūspusē. Ik pa laiciņam pie auss atskan lietuviešu valoda, jo robeža ir ļoti tuvu. Pie garā saimes galda cienājamies ar kur-

zemnieku skābputru, pašceptu rupjo un saldiskābo maizi, biezā kārtā virsū ziežot gardumgarda sviesta kārtu. Vietējie ik pa laikam uzrunā, lai smērējam biezāk. Nosmejami, ka nu gan uz vienas pusriķas esam uzlikuši nedēļas sviesta normu. Nu ja, bet ir taču svētki. Tautas muzikanti spēlē dančus, arī mums ir iespēja raudzīt, ko protam. Ar varenu izdziedāšanos turpat Vītolnieku klētspriekšā un vēlāk jūras krastā tiek pavadīta svētku izskaņa. Kurzemes folkloras ansamblī dzied dziesmas jūrai un saulei, kamēr vidzemnieki bauda jūras mesto viļņu šalkas, bradājot sēklī. Kaut saule vēl augstu, jaušama vakara tuvošanās, tamdēļ atgriezamiem autobusā un kratoties pa trepei līdzīgu grants ceļu vēl pāris kilometru, nokļūstam savās pirmajās naktsmājās – Pūķaragā.

Pūķarags

Te ir kempings un otrā ceļa pusē kafejnīca un hostelis. Pēc aculiecinieku stāstītā, jau vakarā varam nojaust, ka starp saimniekiem kempingā un hostelī valda konkurence. Zeme, kā jau pie jūras, smilšaina, tāpēc vienīgais iztikšanas un biznesa veids ir kempingu uzturēšana, kurus arī turpmākā ceļā sastopam pietiekami daudz. Pēc autobusa noparkošanas zibenīgi tiek saceltas teltis, iekurts ugunskurs un visi, kuri nav norīkoti pie zupas vārīšanas tecīņiem vien pāri kāpai dodas uz jūru, lai beidzot ļautos pilnvērtīgam atvēršanās procesam. Jūra ir diezgan skaļa un viļņi tā vien māna tālāk no krasta. Ir jāpiesargās no viltīgā ūdens klajuma. Kad zupa gatava, atskan norunātais signāls un katrs ar savu bļodiņu padusē jož zupas poda virzienā. Lielais grāpis krītas acīmredzot, jo garā diena un ūdens procedūrās patērētās enerģijas daudzums liek sevi manīt. Pie garā galda apmetušies, cits tupus, cits teltspriekšā ar kūpošo bļodu uz ceļiem, čāpstinot un šmakstinot, braucēji mielojas ar kopīgi sarūpēto virumu. Kad vēders sasil-dīts, var mierīgā pastaigā pavadīt sauli, tad arī paši doties pie miera.

Otrā diena

Otrais rīts pienāk nedaudz apmācies, jo rīta pusē ir lijis, teltis mitras, apgērbs valgs, bet pavisam drīz saule izlien no mākoņiem un dāvā mums atkal brīnišķīgu dienu. Turpat pie kafejnīcas saimniekiem izdodas sarunāt karstu ūdeni rīta kafijai un tējai, ieddam brokastis un Ziemupe jau mūs gaida.

Ziemupe

Ar savdabīgu stāstu par zobenzivi mūs uzņem Ziemupes tautas nama vadītāja. Atremontētajā kluba zālē mums piedāvā izmēģināt akustiku, darām to ar prieku un nodziedam divus pantiņus par Dzintara zemi. Skan tiešām labi. Ceļš turpinās un braucam raudzīt savdabīgo dabas veidojumu – kadiķu audzi. Stāsts par sadedzinātajām zvejnieku laivām, kuru vietā uzaudzis kadiķu mežs, tiešām ir aizkustinošs. Pie baznīcas šoferītis grib pabrukt nostāk no ceļa, bet gide brīdina, lai nebrauc smiltīs, jo var nogrimt. Kamēr esam baznīcā, klausāmies stāstus un dzeju, iemēģinām, kā skan harmonijs, jo ērģeles ir izjauktas, šoferis gribēdams autobusu apgriezt, iebraucis smiltīs un pakaļējie rati gandrīz nav redzami. Notiek visa veida palīdzēšanas darbi – rakšana, stumšana, grūšana, bet lielais smagums nepadodas. Gide sazvana vietējos traktoristus, ierodas divi. Pirmais ir par vāju, bet otrais ar ierastu izveicību, skaļu gaviļu un aplausu pavadībā, pāris minūtēs noliek mūsu smilšu kuģi uz cietas virsmas. Vietējie smeļ, ka tas nav nekas ārkārtējs, gada laikā trīs četrus autobusus nākas izvilkt no smiltīm, jo šoferi neklausā padomam. Aizrokam viltīgās bedres un braucam tālāk uz Pāvilostu.

Pāvilosta

Te mūsu kompānijai jāsadalās vairākās grupās, jo nodarbēs iesaistīto skaits ir ierobežots. Ostā mūs sagaida smaidošs jūrniece kreklā ģērbies jaunietis, kurš stāsta gan par laivu gatavošanu un izmantošanu pakalpojumu sniegšanai, gan vizina tūristus ar paša gatavotu laivu «Brigita». Pāvilostā esot pieņemts laivas un jahtas nosaukt sieviešu vārdos. Lai izgatavotu autentisku laivu, nācies pavadīt ilgu laiku tulkojot aprakstus no krievu, vācu, angļu un zviedru valodas, jo latviešu valodā tādu aprakstu nav. Laivas

tapšanai piesaistīti Eiropas fondu līdzekļi. Trīs jauni puīši kopā to paveikuši. Laiva darbojas ar elektromotora palīdzību, līdz ar to nepiesārņo dabu. Labos laika apstākļos ceļotājus vizina pa jūru, ja ir lieli viļņi, tad tikai pa sakas upi. Mums paveicās, varējām aplūkot krastu arī no ūdens puses. Kaut viļņi bija pavisam nelieli, attiecīgā leņķī sagriežot laivu, jūras un ūdens spēku varēja izjust itin labi. Priece jauno cilvēku uzņēmība, drosme un apņemšanās saglabāt tradīcijas un tās turpināt. Tāpat nenovērtējamas ir zināšanas un to likšana lietā. Tā ir cita pasaule. Pasaule pie jūras ar visām no tā izrietošajām sekām un sadzīves īpatnībām. Ja mēs nevarētu bez zemes, tad piejūrā augušie droši vien nevarētu dzīvot bez jūras tuvuma, pastāvīgā vēja un viļņu šalkoņas. Vēl Pāvilstā apskatām Simtgades parku, baudām mājražotāju gardumus un skatāmies, kā tie top. Staigājot gar jūru apskatām Jūrakmeni un daži sīki dzintara gabaliņi iekrīt arī mūsu kabatās, jo esam taču uz Dzintara takas. Vietējie rāda olas lieluma dzintara gabalus, kurus jūra izmetusi un visa mūža garumā varot savākt diezgan daudz. Jūras krasts agros rītos pēc paisuma esot pilns dzintara meklētāju. Joprojām valda liela konkurence. Atvadāmies no Pāvilstas un pamazām braucam zemes iekšienē, uz Kuldīgu.

Kuldīga

Kuldīga atbilst visām izsapņotajām vīzijām, lasītajiem aprakstiem un redzētajiem fragmentiem. Sākot ar Ventas rumbu, pie kuras atkal jānoauj kājas un jāiet raudzīt, kāds Ventā ūdens un jāiepaizīst kempings «Ventas rumba», turpinot ar gravu, kurā izveidoti pastaigu tiltiņi un strūklaka. Ziedu upe, kas zied no agara pavasara līdz vēlam rudenim, vecajai baznīcai, kuras interjerā manāma modernizācija – stikla durvis, kuras atdala priekštelpu no lūgšanu zāles. Gaidāmi svētki, tādēļ solu rindas grezni izpušķotas ziedu rotām. Sargs mums atļauj ātri un klusām uzkāpt baznīcas tornī, no kura paveras brīnišķīgs skats uz Kuldīgas jumtiem no augšas. Dakstiņi. Vēsturiska elpa un savdabīgs šarms mazajās ieliņās.

Ineses tortes

Tuvojas pievakare un mūsu nākamais apskates objekts ir Konditorejas cehs z/s Priednieki Rumbas pagastā. Ineses Tortes pazīst Rīgas pircēji veikalu tīklā RIMI. Inese pastāsta, kā tiek veidotas un transportētas viņas tortes. Uzņēmumā strādā trīs konditores un dienā izcep ap simts tortēm. Labākais, ka šīs tortes ir gandrīz simtprocentīgi ekoloģiskas. Gandrīz tāpēc, ka vienīgā krāsviela, ko Inese izmanto, ir rozā vai dzeltenā, lai padarītu košākus rotājumus. Pamatā tiek izmantoti milti, olas, cukurs, kakao, medus pūdercukurs un ciete. Inese rāda fotogrāfijas ar greznām kāzu tortēm. Arī tās pie viņas var pasūtīt, tāpat kā firmu jubilejās tortes ar logo. Ikdienas piedāvājumā ir četru veidu tortes – biezpiena, šokolādes, medus un vārītā krēma tortes. Lapenītē cienājamies ar gardajām kūkām un mūsu piekrišana ir biezpiena tortei. Konditorejas cehs ir atsevišķa ēka blakus Inese dzīvojamai mājai trīssimt metrus no šosejas. Ērti piebraukt. Visapkārt ir zaļums un sveigs gaiss. kurš teicis, ka greznas un gardas tortes jācep kaut kur pilsētas vidū kādā pagrabiņā. Kad saldā pauze beigusies, atvadāmies no laipnās saimnieces, novēlot izturību un radošu garu, braucam raudzīt, kā kurzemieki audzē zemenes, bites un kartupeļus Zlēku pagasta saimniecībā «Mežamājas».

Zemenes

Tā kā gandrīz visi esam lauku cilvēki un katram ir savs dārziņš, arī pa divām vai vairākām zemeņu vadziņām, ir interesanti paskatīties, kā dabas īpatnības savā labā izmanto Mežamāju saimnieki. Lielos laukos caurumotajās plēvēs aug zemenes, laistīšanas sistēma ir ierakta zemē, lauka malā uz steķiem stāv četras mucas, kurās ūdeni pumpē no upītes, kas ļoti stāvā nogāzē robežojas ar lauku un augstums no gravas, kādā jāpumpē ūdens, ir 34 metri. Saimniece rāda ierīci, kuru pati izdomājusi un var vienlaicīgi plēvē izsist divus caurumus, kuros dēstīt stādus. Viņa izmanto izstiepto se-

zonu. Tas nozīmē, ka pirmās ogas steidzina zem agroplēves, līdz ar to tās ienākas krietni ātrāk, kā citur, bet pēdējās ražo vēlās šķirnes tad, kad pārsvarā visiem jau beigušās. Staigājot starp zemeņu rindām, sāk jau krēsnot, ir pēdējais laiks atrast nakšņošanas vietu pie Nabas ezera. Pa šauru meža celiņu ielokāties kempingā, apskatām to un līdz ar biezas krēslas iestāšanos, uzslējam teltis, nopeldamies ezerā un gatavojamies naktsmieram. Nakts ir īsa, jo no rīta jānodas tālāk.

Trešā diena.

Kabile

Ar smaidu un savdabīgu vietējo runas izloksni Kabilē mūs sagaida mežsargs Aivars Bergmanis. Varam apskatīt no ārpusē muižu un tai pieguļošās ēkas, iemācāmies tādus vietvārdus kā stirnūzis, vešūzis un zaķu stallīši. Smejamies, ka pie mums gan zaķi nedzīvo staļļos. Brīvajā laikā Aivars meistaro vienkočus. Braucot garām viņa mājai, jau iztālēm tos var redzēt. Dažu simtu metru attālumā no lielā ceļa pa dēļiem klātu stīgu Aivars mūs aizved pie bezdibeņa. Tas viens no Latvijas purva ezeriem, kuru dziļums dažkārt mērāms kilometros. Ūdens šķiet melns, bet ir silts, vietējie te braucot peldēties. Apkārt dabīga purva vide, aug mellenes, zilenes, brūklenes, dzērvenes, sastopam raseni augu-gaļēdāju. Mūsu galvenais mērķis ir Kabiles mežniecības meža mācību taka «Ozolu biotops». Tā ir nostāk no galvenajiem ceļiem un bez pavadoņa nemaz tik viegli nevarētu atrast. Šeit varam sajūst Aivara sirds darbu, jo par katru vietu viņš stāsta ar mīlestību un īpašu attieksmi. Te ir īstā vieta, kur saprast katra koka, arī veca un notrunējuša, nozīmi un vērtību. Takas noslēgumā koku paēnā gaida pārsteigums, kaut gan tie ir ik uz soļa, spēles brīvā dabā. Ierastais riču-raču celiņš salikts no koka ripām, spēles kauliņš izgriezts sēnes formā, boulings ar ozolkoka bumbu pa koka vāļītēm ir aizraujošs, datorspēle-krustiņi un nullītes uz datorformas vienkoča ekrāna, izstāžu zāle, kur katra glezna ir vienkāršs dēļa gabals, katrs no citas koksnes, ar savu rakstu un faktūru. Saimnieks, īpaši par mums domādams, iepriekšējā vakarā izzāģējis vienkoča krēslu Rūjienas saldējums formā, pārsteidzot ar savu attieksmi uz līdzenas vietas. Tas viss nav izstāstāms, tas ir jāredz un jāpiedzīvo. Šajā vietā rodas daudz ideju, teju katrs izsakās, ka savā mežā, pļavā vai piekalnītē var ierīkot līdzīgu atpūtas un spēļu vietu, izmantojot dabas dotos resursus, reljefa īpatnības un minimālus finansiālos līdzekļus. Paldies Aivaram par sirds darbu. Atvadāmies no Kabiles un vēl pirms mājupceļa iegriežamies Sabilē, lai no viņa kalna palūkotos arī uz Sabili no augšas. Atklājās, ka otrpus pilsētai ir tāds pats kalns un pati pilsēta atrodas kā dabas veidotā bļodā.

Skaista ir Kurzeme. Trijās dienās daudz spilgtu iespaidu. Un nav jābrauc uz Parīzi, Romu, Londonu vai Venēciju, kamēr nav iepazīts savas dzimtenes skaistums.

Agnese Auniņa-Linmeijere